

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 7/2014 vp

Valtioneuvoston selvitys ilmasto- ja energiapolitiikan puitteista vuosille 2020—2030

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 28 päivänä helmikuuta 2014 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen ilmasto- ja energiapolitiikan puitteista vuosille 2020—2030 (E 17/2014 vp) maa- ja metsätalousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- EU-erityisasiantuntija Toivo Hurme, valtioneuvoston kanslia
- erityisasiantuntija Matti Kahra, maa- ja metsätalousministeriö

- teollisuusneuvos Petteri Kuuva, työ- ja elinkeinoministeriö
- ympäristöneuvos Magnus Cederlöf, ympäristöministeriö
- ympäristöjohtaja Liisa Pietola, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- energia- ja ilmastopäällikkö Ahti Fagerblom, Metsäteollisuus ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- MTT Jokioinen
- Metsäntutkimuslaitos
- Bioenergia ry.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Eurooppa-neuvosto on vuonna 2007 asettanut vuodelle 2020 kolme ilmasto- ja energiapolitiikan EU-tavoitetta: 1) kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen 20 prosenttia vuoden 1990 tasosta, 2) uusiutuvan energian osuuden nostaminen 20 prosenttiin energian kokonaiskulutuksesta EU:ssa sekä 3) energiatehokkuuden parantaminen 20 prosenttia. Lisäksi Eurooppa-neuvosto on linjannut, että EU vähentää päästöjään 80—95 prosenttia vuoteen 2050 mennessä, mikä pohjalta komissio on laatinut vähähiilitiekartan ja energiatiekartan vuodelle 2050.

Tällä hetkellä näyttää vahvasti siltä, että EU tulee saavuttamaan vuodelle 2020 asetetut kasvihuonekaasu- ja uusiutuvan energian tavoitteensa, energiatehokkuustavoitetta ei sen sijaan tämänhetkisten arvioiden mukaan tultaisi aivan saavuttamaan. Tehtyjen arvioiden perusteella myös Suomi tulee saavuttamaan sille asetutut tavoitteet, joista kunnianhimoisin on uusiutuvan energian 38 prosentin tavoite vuonna 2020.

Komissio ehdottaa EU:n vuoden 2030 päästövähennystavoitteeksi 40 prosenttia vuoden 1990 tasoon verrattuna. Kyse on EU:n sisällä toteuttavien päästövähennysten perusteella saavutettavasta tavoitteesta. Käytännössä tämä merkitsisi

ettei kansainvälisiä päästövähennysyksiköitä voisi hyödyntää tavoitteen saavuttamisessa. Komissio ei näe tässä vaiheessa perusteita asettaa erillistä ehdollista päästövähennystavoitetta kansainvälisiä ilmastoneuvotteluja ajatellen. Komissio toteaa lisäksi, että mikäli osana neuvotteluita ilmenee tarve mahdolliselle kunnianhimon nostolle, voisi tämä tapahtua sallimalla kansainvälisen päästövähennysyksiköiden käyttö myöhemmässä vaiheessa. Komission lähtökohtana on yleisen päästövähennystavoitteen jakaminen päästökaupan ja ei-päästökaupasektorin välillä vastaavalla tavalla kuin nykyisen paketin yhteydessä. Tämän mukaisesti päästökaupan vuoden 2030 tavoitteeksi tulisi 43 prosentin vähennys verrattuna vuoteen 2005 ja ei-päästökaupasektorille vastaavasti 30 prosentin vähennystavoite vuoteen 2005 verrattuna. Ei-päästökaupasektorin tavoitteen toimeenpano edellyttää jäsenmaiden välistä taakanjakoa, mutta komission tiedonanto ei sisällä siihen liittyviä yksityiskohtaisia linjauksia.

Lisäksi komissio ehdottaa uusiutuvan energian osuudeksi koko EU:n tasolla vähintään 27 prosentin sitovaa tavoitetta. Maakohtaisia tavoitteita ei jatketa 2020 jälkeen. Komission mukaan EU:n tason tavoite on tarpeen, jotta voidaan edistää jatkuvia investointeja tällä alalla. Jäsenvaltioille jää joustavuutta muuntaa energiajärjestelmä kansallisten tavoitteiden ja olosuhteiden mukaisesti. Uusiutuvaa energiaa koskevan EU:n tavoitteen saavuttaminen varmistettaisiin uudella hallinnointijärjestelmällä, joka perustuu kansallisiin energiasuunnitelmiin. Liikennesektorin erillistä biopolttoainetavoitetta ei oltaisi komission suunnitelmien mukaan jatkamassa vuoden 2020 jälkeen.

Biomassan osalta tiedonannossa todetaan, että jatkossa on tarpeen varmistaa biomassan resurssitehokas käyttö, jotta saavutetaan vaaditut kasvihuonekaasuvähennykset ja mahdollistetaan reilu kilpailu biomassan eri käyttötarkoitusten välillä. Lisäksi korostetaan EU:n metsästrategian puitteissa tehtävää työtä kestävä metsänhoidon osalta sekä tarvetta huomioida biopolttoaineiden epäsuorat maankäyttövaikutukset. Komissio antaa todennäköisesti biomassan kestä-

vyyteen liittyen erillisen tiedonannon tai raportin keväällä 2014.

Valtioneuvoston kanta

Suomen energiantensiivisen teollisuuden osuus kansantuotteesta on suurempi ja energiantensiivisyys korkeampi kuin muissa EU-maissa keskimäärin. Lisäksi Suomen energiantensiivinen teollisuus toimii kilpailluilla globaaleilla markkinoilla. Näistä syistä energian saatavuudella ja kustannuksella on suhteellisesti suurempi merkitys Suomen teollisuuden vientikilpailukykyyn ja sitä kautta Suomen vaihtotaseeseen sekä talouskasvun kehittymiseen kuin muissa EU-maissa. Investointien ja erityisesti energiaa käyttävän teollisuuden investointien kannalta on oleellista saada riittävä varmuus energian hinnan tulevasta kehityksestä pitkällä aikavälillä. Energian hinta puolestaan riippuu olennaisesti siitä, minkälaisia menetelmiä valitaan ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Tästä syystä on tärkeää, että keskustelu EU:n energia- ja ilmastopolitiikan linjauksista vuoteen 2030 on aloitettu hyvissä ajoin.

Valtioneuvosto pitää hyödyllisenä, että maaliskuun 2014 Eurooppa-neuvostossa sovittaisiin vuoden 2020 jälkeisen ilmasto- ja energiapolitiikan kehiksestä. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että samassa yhteydessä keskustellaan myös teollisuuden kilpailukykyyn liittyvistä kysymyksistä, koska sekä taloudellinen että energiapolitiittinen toimintaympäristö ovat heikentyneet merkittävästi viime vuosina, ja koska energia- ja ilmastopoliittiset linjaukset vaikuttavat merkittävästi eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyyn.

Valtioneuvosto suhtautuu alustavan myönteisesti komission esittämään EU:n yleiseen 40 prosentin päästövähennystavoitteeseen. Kunnianhimoisen tavoite voi osaltaan edistää biotalouden ja puhtaiden energioiden markkinoiden syntymistä sekä uusiutuvan energian cleantech-ratkaisuja mm. liikenteeseen, jätehuoltoon ja biopolttoaineiden tuotantoon. Valtioneuvostolle on tärkeää, että päästötavoitteen jakaminen päästökaupan ja siihen kuulumattoman sektorin välillä tapahtuu kustannustehokkaasti, ja että jä-

senmaille turvataan riittävä joustavuus tavoitteen saavuttamisessa. Lisäksi valtioneuvosto korostaa, että tässä vaiheessa päästövähennystavoitteen toteuttamiseen liittyy monia epävarmuuksia. Epävarmuuksista Suomen kannalta keskeisimpiä ovat eurooppalaisen teollisuuden suhteelliseen kilpailukykyyn merkittävästi vaikuttavien kv-ilmastoneuvotteluiden tulokset, maankäyttösektorin rooli osana päästövähennystä sekä biomassan kestävyteen ja nollapäästöisyyssolettamaan liittyvät kysymykset. Näiden lisäksi merkittävää on, miten päästökaupan ulkopuolisen sektorin taakanjaon kriteerit tullaan aikanaan sopimaan. Valtioneuvostolle on erityisen tärkeää, että energaintensiivisen teollisuuden hiilivuodon riski minimoidaan tulevissa ratkaisuisissa. Valtioneuvosto pitääkin hyvänä, että komissio on arvioinut energaintensiivisen teollisuuden toimintaan liittyvää hiilivuodon riskiä vuoden 2030 kehysten valmistelun yhteydessä. Suomi korostaa, että eurooppalaisen teollisuuden kilpailukykyä tulee huolehtia myös vuoden 2020 jälkeen, ja että EU:ssa varaudutaan jatkamaan ja kehittämään nykyisiä toimia hiilivuodon riskin lieventämiseksi erityisesti, jos kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa ei saavuteta kattavaa globaalia sopimusta päästöjen vähentämiseksi, tai jos keskeisissä kilpailijamaissa teollisuuteen ei kohdistu vastaavaa ilmastopolitiikasta aiheutuvaa kustannusrasitusta kuin EU:ssa. Kattavan ja sitovan ilmastopimuksen aikaansaaminen on hiilivuodon torjumisen kannalta tehokkain ratkaisu. Myös erilaisten joustomekanismien käyttöä niin EU- kuin kansainvälisellä tasolla tulee tarkastella lopullisesti siinä vaiheessa, kun tiedetään millaiseksi globaali ilmastopimus on muotoutumassa. Nyt komissio esittää mahdollisten hiilivuotoriskien alusten toimialojen listan pitämistä entisellään vuoteen 2020 saakka. Komissio aikoo esittää komitologiamenettelyssä päätösehdotuksen asiasta, joka perustuu nykyisten kriteerien ja laskentaoletusten soveltamiseen myös hiilivuotolistan uudelleentarkastelun yhteydessä. Valtioneuvosto pitää tätä kannatettavana lähestymistapana. Päästövähennystavoitteen asettaminen vuodelle 2030 on tärkeä elementti sekä päästökaupan että sen

ulkopuolisten sektoreiden toimijoiden pitkän aikavälin suunnittelun ja varautumisen näkökulmasta. Vuoden 2030 tavoitteen asettaminen on yksi mahdollisuus päästökaupan ohjaavan vaikutuksen vahvistamiseksi myös nykyisellä kaudella 2013—2020. Valtioneuvosto suhtautuu alustavan myönteisesti komission esittämään päästöoikeuksien tarjonnan sääntelymekanismiin, mutta ottaa siihen tarkemmin kantaa erikseen, kun ehdotuksen vaikutusarviot ovat tarkentuneet. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että päästöoikeuksien kauppa toimii kuitenkin mahdollisimman pitkälle markkinaehtoisesti ja että sääntelymekanismien käyttöön otolle luodaan selkeät ja tiukat kriteerit. EU:n vuoden 2030 päästötavoitteen linjaaminen hyvissä ajoin on tarpeen myös kansainvälisten ilmastoneuvottelujen kannalta. EU:n toiminta aktiivisena neuvotteluosapuolena edellyttää, että EU:n sisällä on päästy yhteiseen näkemykseen oman päästötavoitteen tasosta hyvissä ajoin ennen joulukuun 2015 Pariisin ilmastokokousta. Valtioneuvosto katsoo, että komission esittämä 40 prosentin päästöjen vähentämistavoite suhteessa 1990 päästöihin on linjassa komission vuonna 2011 esittämän vähähiilitiekartan päästövähennyspolun kanssa. Valtioneuvosto katsoo, että vuoden 2020 jälkeisten päästövähennystavoitteiden tulee olla linjassa ns. kahden asteen yleisen lämpenemistavoitteen kanssa. Lähtökohtana tällöin on, että päästötavoite on ilmastotieteen ja tarvittavan vähähiilisen kehityksen kannalta riittävän kunnianhimoinen. Kahden asteen tavoitteen saavuttaminen edellyttää kattavan kansainvälisen sopimuksen aikaansaamista. EU:n sisäisen päästövähennystavoitteen tulee olla riittävän kunnianhimoinen, jotta vähähiiliseen yhteiskuntaan siirtymiselle syntyy riittäviä kannusteita. Valtioneuvosto tukee komission näkemystä siitä, että arviointi nyt ehdotettua kunnianhimoisempaan päästövähennystavoitteeseen sitoutumisesta tehdään vasta sitten, kun kansainvälisen neuvotteluprosessin tuloksena tiedetään, minkä tasoihin päästövähennyksiin muut suuret taloudet ja päästäjät sitoutuvat. Komission tiedonannon mukaan päästökauppa vastaisi selvästi suuremmasta päästövähennyksestä kuin päästökaup-

paan kuulumaton sektori. Valtioneuvoston käsityksen mukaan on vielä tarkasteltava kustannustehokasta jakoa sektoreiden välillä. Komissio pohtii tiedonannossaan vain yleisellä tasolla sitä, miten jäsenmaiden välistä taakanjakoa tulisi toteuttaa päästökaupan ulkopuolisella sektorilla. Tämä vaatisi lisätoimia päästökauppatoimijoilta sekä päästökaupan ulkopuolisilla aloilla kuten liikenteessä, kiinteistökohtaisessa lämmityksessä ja maataloudessa. Ilmastonmuutoksen hillitsemiseen liittyvien toimien suunnittelussa ja toteutuksessa tulisi pyrkiä varmistamaan maataloustuotannon toimintaedellytykset koko unionin alueella. Valtioneuvosto korostaa, että ei-päästökauppasektorin jäsenmaakohtaisista tavoitteista on sovittava erikseen myöhemmin. Jäsenmaiden taakanjaon perustana on oltava tarkennetut laskelmat siitä, kuinka paljon päästöjä voidaan eri jäsenmaissa kustannustehokkaasti vähentää. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että jäsenmaiden toimet päästöjen vähentämiseksi, uusiutuvan energian lisäämiseksi ja energiatehokkuuden parantamiseksi vuoden 2005 jälkeen tulee ottaa huomioon päätettäessä mahdollisista

uusista jäsenmaiden taakanjaoista. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että jäsenmaiden välinen taakanjako perustuisi muihinkin tekijöihin kuin jäsenmaiden tulotasoon. Lisäksi päästövähennysten taakanjaossa jäsenmaiden vähennyspotentiaalia arvioidessa tulee huomioida myös, miltä osin rakennusten ja palveluiden energiankäytön päästöt sisältyvät ei-päästökauppasektorille eri maissa. Valtioneuvosto katsoo, että jäsenmaiden välistä solidaarisuutta tulisi jatkossa edistää muilla keinoilla kuin ilmasto- ja energia-politiikan toimenpiteillä. EU-tason rahoitusmekanismien hyödyntämismahdollisuuksia on tässä yhteydessä arvioitava perusteellisesti. Päätökset taakanjaosta tehdään osana ilmasto- ja energiakehystä toimeenpanevaa lainsäädäntöä 2015 alkaen. Valtioneuvosto katsoo, että maaliskuun Eurooppa-neuvostossa poliittisesti sovittavan päästövähennyksen toimeenpaneva EU-lainsäädäntö tulee saattaa voimaan vasta joulukuun 2015 Pariisin ilmastokokouksen jälkeen eli kun on tiedossa millaiseksi globaali ilmastopidatus muotoutuu.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Yleistä

Komission tiedonanto käynnistää EU:n sisäisen keskustelun ilmasto- ja energiapolitiikan puitteista vuosille 2020–2030. Komissio on esittänyt EU:lle yleistä 40 prosentin päästövähennystavoitetta. Valiokunta korostaa sitä, että EU:n ilmasto- ja energiapolitiikalla on merkittäviä vaikutuksia kaikilla yhteiskunnan sektoreilla. Ilmastotavoitteet vaikuttavat erityisesti energiain- tensiivisen metsäteollisuutemme kilpailukykyyn sekä sitä kautta vahvasti Suomen talouskehitykseen, joten kyse on kansallisesti tärkeistä linjauksista.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että EU panostaa voimakkaasti kansainvälisiin ilmastoneuvotteluihin, jotta saadaan mahdollisimman nopeasti aikaan kaikkia osapuolia tasapuolisesti

sitova globaali ilmastopidatus. Tällä tavoin voidaan tehokkaasti sekä hillitä globaalia ilmastomuutosta että varmistaa, ettei ilmastopolitiikka vääristä kilpailua EU:n ja muiden maanosien toimijoiden välillä. EU:n yksipuoliset ilmastotavoitteet eivät riittävästi hidasta ilmastomuutosta, mutta samalla ne heikentävät merkittävästi teollisuuden toimintaedellytyksiä Euroopassa ja Suomessa. EU:n osuus maailman kasvihuonekaasupäästöistä oli vuonna 2012 vain noin 11 prosenttia, ja vuonna 2030 osuus saattaa arvioiden mukaan olla noin 6 prosenttia. EU voi omalla ilmastopolitiikallaan aiheuttaa suuria ongelmia Euroopan teollisuudelle ja ruoantuotannolle, ilman että toimilla olisi suurempaa merkitystä globaalien kasvihuonekaasupäästöjen kannalta.

Suomessa hyödynnetään jo nyt runsaasti kotimaista päästötöntä uusiutuvaa energiaa, uhkana

on kuitenkin kivihiilen käytön voimakas kasvu, joka tulee pysäyttää. Valiokunta toteaa, että päästövähennystavoitteeseen ja sen toteuttamiseen liittyy monia epävarmuuksia sekä EU:ssa että kansainvälisellä tasolla. Päästövähennystoimien kustannustehokasta jakoa sektoreiden välillä on vielä tarkasteltava. Pitkän aikavälin tavoitteilla tulee kannustaa biotalouteen siirtymistä sekä uusiutuvan energian markkinoiden kehittymistä ja parantaa kansantaloutemme energiamavaraisuutta, työllisyyttä ja kilpailukykyä. Suomessa tarvitaan tulevaisuudessa energian tuottamiseen laaja kirjo kotimaisia uusiutuvia energiamuotoja sekä turpeen hyödyntämistä lähienergiana.

Metsäteollisuuden kilpailukyyn turvaaminen ja parantaminen

Valiokunta painottaa maamme metsäteollisuuden asemaa osana alan globaalia kilpailua, ja sitä kautta se on yksi keskeisistä hiilivuotoriskialoista. Metsäteollisuutemme toimintaedellytykset tulee turvata. EU:n ilmasto- ja energiapolitiikan puitteiden jatkovalmistelussa on ehdottomasti varmistettava, että tulevat päätökset parantavat ilmastoratkaisuja tarjoavan metsäteollisuuden edellytyksiä kehittää tuotantoaan ja toimintaansa. Mikäli EU päätyy jatkamaan yksipuolista ilmastopolitiikkaansa, päästövähennystavoitteita ei pidä asettaa kohtuuttoman tiukoiksi. EU:n ilmastopolitiikassa on toimittava siten, että vähintään samalla painoarvolla kuin ilmastopolitiikkaa, käsitellään yhtäaikaaisesti EU:n teollisuuspolitiikkaa kilpailukyyn parantamiseksi. Ainoastaan maailmanmarkkinoilla kilpailukykyinen metsäteollisuus voi työllistää ja tehdä tulevaisuudessakin ympäristö- ja ilmastomyönteisiä investointeja.

Valiokunta toteaa myös, että Suomessa metsäteollisuuden ympäristönsuojelun taso on maailmanlaajuisesti arvioiden erittäin korkealla tasolla, ja metsäteollisuuden siirtyminen EU:n ulkopuolelle merkitsisi monessa mielessä alan ympäristönsuojelun tason laskua. Suomessa tulee hyödyntää biotalouden mahdollisuuksia nykyistä tehokkaammin ja laaja-alaisemmin esimerkiksi uusien biojalostamoiden avulla.

Metsäpolitiikka

Valiokunta korostaa voimakkaasti sitä, että päätökset metsäasioissa tulee tehdä tulevaisuudessakin kansallisella tasolla. Valiokunta painottaa myös sitä, että metsien kestävä käytön periaatteet tulee pitää erillään biopolttoaineiden tuotannon aiheuttamasta epäsuorasta maankäytön muutoksesta, koska Suomessa harjoitettava kestävä metsätalous perustuu samoihin periaatteisiin puun loppukäytöstä riippumatta. Kestävää metsien käyttöä Suomessa voidaan ja sitä tulee lisätä.

Puubiomassan käyttö on Suomessa tällä hetkellä keskeisesti kytköksissä metsäteollisuuden tuotantoon, ja tätäkin kautta biomassaan liittyvät kysymykset ovat keskeisiä Suomen kannalta. Metsäbiomassan kestävä energiakäytön osalta on tärkeää, ettei kestävälle metsänhoidolle kehitetä energiasektorilla erillisiä kestävyyskriteerejä. Kestävän metsänhoidon kriteerien on perustuttava maamme nykyisiin kestävä metsänhoidon järjestelmiin.

Suomen on tulevaisuudessa pidettävä erityistä huolta siitä, ettei kansainvälinen ilmastopolitiikka tai EU-päätöksenteko muodostu esteeksi kansallisen metsätaloutemme kestävälle kehittämiselle. Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että metsiä koskeva ilmastopolitiikka kannustaa lisääntyvään kestäväan puunkäyttöön. Puupohjaisen raaka-aineen tuotannon kestävyyskriteerien on oltava samat kaikille puun loppukäyttömuodoille. Valiokunta painottaa sitä, että Suomessa metsät toimivat tällä hetkellä merkittävänä hiilineluna.

LULUCF-sektori

Suomen kannalta tärkeä tulevaisuuden kysymys on se, miten maankäyttö-, maankäytön muutokset ja metsätaloussektori (LULUCF-sektori) otetaan huomioon EU:n ilmastopolitiikassa vuoden 2020 jälkeen. LULUCF-sektorin päästöt ja nielut eivät tällä hetkellä sisälly EU:n sisäiseen päästövähennystavoitteeseen. Komissio nostaa tässä vaiheessa esiin kaksi päävaihtoehtoa: LULUCF-sektorin sisällyttäminen ei-päästökauppasektorin päästöihin tai erillisen pilarin

muodostaminen sektorin tavoitetta varten, taikka näiden yhdistelmän.

Maatalous on osa LULUCF-sektoria, jolla raportoidaan hiilivaraston muutoksia maaperässä ja biomassassa. Näille päästöille tyypillistä ovat erittäin suuret epävarmuudet, koska raportoinnin kohteena ovat pienet muutokset isoissa kokonaisvarastoissa. Pellot ovat ominaisuuksiltaan hyvin vaihtelevia, ja keskimääräisten päästöjen perusteella tehdyt arviot ovat aina epävarmoja. LULUCF-sektoriin liittyvien epävarmuuksien ja riskien, kuten luonnontuhojen takia sen mahdollinen sisällyttäminen osaksi velvoitteita vaatii kattavia lisätarkasteluja. Tiettyjen päästölähteiden epävarmuudet voivat olla satoja prosentteja, mikä heikentää selkeästi niille asetettujen määrällisten tavoitteiden uskottavuutta.

Valiokunta ei edellä todettujen epävarmuuksien vuoksi pidä kannatettavana LULUCF-sektorin sisällyttämistä EU:n päästötavoitteisiin. Asia tulee analysoida perinpohjaisesti ja samalla tulee arvioida mahdollisuuksia luoda asiaan kuuluvat hiilinielukannustimet. Valiokunta korostaa, että tavoitteena tulee olla LULUCF-sektorin hiilensidontakyvyn lisääminen erilaisten kannustinjärjestelmien keinoin. Metsillä on suuri merkitys EU:n päästöjen sitojana, ja metsäsektori toimii kokonaisuudessaan laajana hiilinieluna. Mikäli LULUCF-sektori kuitenkin sisällytettäisiin ei-päästökauppasektorin päästövähennystavoitteisiin, niin tällöin metsien luonnontieteellinen nieluvaikutus tulee vähentää täysimääräisenä päästöistä.

Maataloussektori

Valiokunta toteaa, että kansallisesti Suomen maataloussektorille on asetettu 13 prosentin päästövähennystavoite vuoteen 2020 mennessä. Maataloussektorilla raportoidut kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet noin 11 prosenttia vuodesta 1990, mutta vain 1 prosentin EU:n ilmastopolitiikan mukaisesta vertailuvuodesta 2005 lähtien. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen mukaan tavoitetta ei saavuteta ilman kotimaisen ruoantuotannon vähentämistä.

Valiokunta korostaa, että esitetyn ei-päästökauppasektorin 40 prosentin vähennystavoit-

teen toteutuminen vuoteen 2030 mennessä on maatalouden kannalta epärealistinen. Esitetty vähennys vaatisi kotimaisen ruoantuotannon huomattavaa alasajoa. Valiokunta korostaa kotimaisen ruoantuotannon omavaraisuutta äärimmäisen tärkeänä huoltovarmuustekijänä, joten päästöjen vähentäminen kotimaista tuotantoa leikkaamalla ei ole vaihtoehto. Merkittävien päästövähennysten aikaansaaminen merkitsee kotimaisen maataloustuotannon vähentämistä ja ruoan tuonnin lisääntymistä. Tämä vähentää Suomen omavaraisuutta ja huoltovarmuutta, mutta vain siirtää kasvihuonekaasupäästöjä muihin maihin.

Valiokunta painottaa sitä, että maatalouden päästövähennysten aikaansaaminen on erittäin haastavaa moniin muihin sektoreihin verrattuna, koska päästöt muodostuvat hajallaan olevista biologisista lähteistä. On siis todennäköistä, että muut ei-päästökauppasektorit (mm. liikenne, rakennusten lämmitys ja jätehuolto) joutuvat osallistumaan maataloutta enemmän tavoitteiden toteuttamiseen, jotta omavaraisuutta voidaan pitää yllä ja edistää. Maatalouden ilmastopolitiikka tulee nähdä laajemmasta näkökulmasta siten, että viljelijän maankäyttöön liittyvät ratkaisut lasketaan tulevaisuudessa viljelijän eduksi. Vahvana argumenttina on se, että maaperän hiilidioksidipäästöjen vähentäminen ja uusiutuvan energian tuottaminen on realistisempi vaihtoehto kuin karjan metaanipäästöjen hillintä tai eloperäisten maiden dityppidioksidin vähentäminen. Jatkossa maatalouden energiankäytön tehostuminen ja uusiutuvien energiamuotojen lisääminen tulee voida lukea maatalouden hyväksi energiasektorin sijaan. Laskentaa on siis kehitettävä ja tavoitteiden asettelua järjeistettävä.

Edellä esitettyyn viitaten valiokunta pitää maataloussektorin osalta välttämättömänä, että ilmastomuutoksen hillitsemiseen liittyvät toimet suunnitellaan ja toteutetaan niin, etteivät ne vaaranna kotimaista maataloutta ja huoltovarmuutta. Omavaraisuuden takaamiseksi Suomessa tulee tulevaisuudessa tuottaa vähintään kotimaista kulutusta vastaava määrä maataloustuotteita. Ilmastomuutoksen hillitsemiseen liittyvien toimien suunnittelussa ja toteutuksessa tu-

lee varmistaa maataloustuotannon toimintaedellytykset koko EU:n alueella. Valiokunta korostaa sitä, että orgaanisten turvemaiden viljelyä tulee voida jatkaa myös tulevaisuudessa, koska se vähentää esimerkiksi fossiilisilla polttoaineilla valmistetun lannoitetyn käyttöä hehtaaria kohden.

Liikenteen biopolttoainetavoite

Valiokunta korostaa valtioneuvoston kannan mukaisesti sitä, että päästökaupan ulkopuolisilla sektoreilla, kuten liikenteessä, EU:n on tehtävä pitkäjänteistä politiikkaa kehittyneiden biopolttoaineiden edistämiseksi myös vuoden 2020 jälkeen. Valiokunta pitää tärkeänä kunnianhimoisen liikenteen biopolttoainetavoitteen säätämistä sekä kannustaa etsimään käytännön keinoja biopolttoaineiden kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttamiselle. Maassamme toteutetut biopolttoaineinvestoinnit ja markkinoiden kehittyminen erityisesti pitemmällä aikavälillä tulee turvata.

Mahdollisimman kattava ja laaja-alainen kansainvälinen ilmastopopimus tukee osaltaan myös kehittyneiden biopolttoaineiden lisäämistavoitteita. Tulevassa lainsäädännössä on varmistettava, että EU-säännöt edistävät erityisesti toisen ja kolmannen sukupolven biopolttoaineiden markkinoiden kehitystä Euroopassa. Valiokunta korostaa sitä, että asia on Suomelle erittäin keskeinen vähäpäästöisten biopolttoaineiden valmistuksen edellyttämien investointien luomiseksi ja turvaamiseksi.

Lopuksi

Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi pitää esillä metsäteollisuuden hiilivuodon riskiä, joka on olemassa niin kauan kuin kattavaa globaalia ilmastopopimusta ei ole. EU:n yksipuoliset toimet heikentävät EU:n ja Suomen metsäklusterin kilpailukykyä, jos hiilivuodon seurauksena teollisuutta ja sähköntuotantoa siirtyy EU:n ulkopuolelle. Tämä lisää pahimmillaan myös kasvihuonekaasujen kokonaispäästöjä maapallonlaajuisesti.

Valiokunta korostaa sitä, että tarvitaan ennustettavaa ja pitkäjänteistä kansainvälistä ilmasto-

politiikkaa. Valiokunta katsoo, että yksi yleinen ja yhteinen päästövähennystavoite on sinänsä hyväksyttävissä. Kansalliselle energiapolitiikalle ja kansallisten olosuhteiden mahdollisille muutoksille pitää jättää riittävästi liikkumatilaa. Uusiutuvan energian käyttöä edistäviä toimia tulee lisätä.

Valiokunta ei kannata LULUCF-sektorin sisällyttämistä EU:n päästötavoitteisiin. Valiokunta korostaa lisäksi sitä, että ilmastotavoitteet eivät saa johtaa maataloustuotannon supistamiseen oloissamme, joissa ruoantuotanto tulee edelleen olemaan mahdollista ilmastomuutoksen edetessä. Päinvastoin on kannustettava maatilojen kannattavuuteen, energiankäytön tehokkuuteen sekä satotasojen parantamiseen.

Metsäpolitiikan osalta ratkaisut pitää tehdä kansallisella tasolla. Suomella on erityisesti vahvan metsä- ja puubiomassaan perustuvan osaamisensa perusteella hyvät mahdollisuudet vastata globaaleihin haasteisiin ja samalla luoda biotalouden avulla uutta hyvinvointia. Suomen tulevaisuuden mahdollisuudet voivat perustua osin cleantech-sektoriin ja biotalouteen, sillä tulevaisuudessa on ratkaistava lukuisia globaaleja saastumiseen ja resurssien riittävyyteen liittyviä ongelmia. Biotalouteen siirryttäessä on mahdollista korvata uusiutumattomien luonnonvarojen käyttöä uusiutuvilla luonnonvaroilla. Esimerkiksi puurakentamisessa on huomattavaa kasvupotentiaalia myös viennin kannalta. Merkittäviä mahdollisuuksia liittyy biotalousratkaisujen edistämiseen myös julkisten hankintojen kautta.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia ja erityisesti sitä,

että päätökset metsäasioissa tulee edelleen tehdä kansallisella tasolla ja ettei kansainvälinen ilmastopolitiikka tai EU-päätöksenteko saa muodostua es-

teeksi kansallisen metsätaloutemme kestäväälle kehittämiselle,

että ilmastonmuutoksen hillitsemiseen liittyvät toimet suunnitellaan siten, etteivät ne vaaranna kotimaista maataloutta ja huoltovarmuutta,

että LULUCF-sektoria ei ainakaan tässä vaiheessa sisällytetä EU:n päästötavoitteisiin,

että EU:ssa tulee tehdä pitkäjänteistä ja tehokasta politiikkaa kehittyneiden biopolttoaineiden käytön edistämiseksi myös vuoden 2020 jälkeen ja

että teollisuuden kilpailukyvyistä huolehditaan ja hiilivuotoriski estetään tehokkaasti.

Helsingissä 18 päivänä maaliskuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jari Leppä /kesk
vpj. Lauri Heikkilä /ps
jäs. Heikki Autto /kok
Satu Haapanen /vihr
Lasse Hautala /kesk
Anne Kalmari /kesk

Timo V. Korhonen /kesk
Jari Myllykoski /vas
Kari Rajamäki /sd
Janne Sankelo /kok
Katja Taimela /sd
Tytti Tuppurainen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio.